

महाराष्ट्र शासन राजपत्र

असाधारण भाग चार-अ

वर्ष १०, अंक १२१]

सोमवार, डिसेंबर २, २०२४/अग्रहायण ११, शके १९४६

[पृष्ठे ६०, किंमत : रुपये १५.००

असाधारण क्रमांक २४३

प्राधिकृत प्रकाशन

महाराष्ट्र शासनाने केंद्रीय अधिनियमान्वये तयार केलेले
(भाग एक, एक-अ आणि एक-ल यांमध्ये प्रसिद्ध केलेले नियम व आदेश यांव्यतिरिक्त) नियम व आदेश.

गृह विभाग

मंत्रालय, मादाम कामा मार्ग, हुतात्मा राजगुरू चौक, मुंबई ४०० ०३२,
दिनांक २ डिसेंबर २०२४.

अधिसूचना

कारागृह अधिनियम, १८९४.

क्रमांक जेएलएम ०८२४/प्र.क्र. १३२/तुरुंग-२.—कारागृह अधिनियम, १८९४ (१८९४ चा ९) महाराष्ट्र राज्यास लागू असताना, त्याच्या कलम ५९ च्या खंड (५) व (२८) यांद्वारे प्रदान केलेल्या अधिकारांचा, आणि याबाबतीत त्यास समर्थ करणाऱ्या इतर सर्व अधिकारांचा वापर करून, आणि महाराष्ट्र कारागृह (मुंबई संचित रजा व अभिवचन रजा) नियम, १९५९ याचे अधिक्रमण करून, महाराष्ट्र शासन, याद्वारे, पुढील नियम करीत आहे :—

प्रकरण एक

प्रारंभिक

१. संक्षिप्त नाव, प्रारंभ व प्रयुक्ती.- (१) या नियमास, महाराष्ट्र कारागृहे (संचित रजा व अभिवचन रजा) नियम, २०२४, असे म्हणावे.

(२) हे नियम, ते, महाराष्ट्र शासन राजपत्रात प्रसिद्ध झाल्याच्या दिनांकापासून अंमलात येतील.

(३) ते, दोषसिद्ध कैद्यांना लागू असतील.

२. व्याख्या.- (१) या नियमांत, संदर्भानुसार दुसरा अर्थ आवश्यक नसेल तर,-

(क) “अधिनियम” याचा अर्थ, कारागृह अधिनियम, १८९४ (१८९४ चा ९), असा आहे;

(ख) “रक्ताचे नातेवाईक” याचा अर्थ, कैद्याचे वडील किंवा आई किंवा मुले किंवा भावंडे, असा आहे;

(ग) “नमुना” याचा अर्थ, या नियमांस जोडलेला नमुना, असा आहे;

(घ) “संचित रजा” याचा अर्थ, दोषसिद्ध कैद्याला, कारागृहात चांगले वर्तन ठेवल्याबद्दल प्रोत्साहन म्हणून, शिक्षेचा विनिर्दिष्ट कालावधी भोगल्यानंतर, मंजूर केलेली अल्प कालावधीची रजा, असा आहे;

(ङ) “अभिवचन रजा” याचा अर्थ, दोषसिद्ध कैद्याला, या नियमांच्या नियम १२ अन्वये विनिर्दिष्ट

केलेल्या कारणांमध्ये नमूद केलेली त्याची कौटुंबिक व सामाजिक दायित्वे व जबाबदाऱ्या पूर्ण करता याव्यात म्हणून या नियमांमध्ये विनिर्दिष्ट केलेल्या निकडींसाठी उपस्थित राहण्याकरिता त्याची शिक्षा अल्प कालावधीसाठी स्थगित करून, अशा दोषसिद्ध कैद्याची कारागृहामधून तात्पुरती सुटका करणे, असा आहे;

(च) “कैदी” याचा अर्थ, दोषसिद्ध कैदी, असा आहे;

(छ) “वजा केलेला कालावधी” याचा अर्थ, भारतीय नागरिक सुरक्षा संहिता, २०२३ (२०२३ चा ४६)

याच्या कलम ४६८ च्या तरतुदीनुसार कारावासाच्या शिक्षेतून वजा करावयाचा कालावधी, असा आहे.

(२) या नियमांमध्ये वापरलेले, परंतु व्याख्या न केलेले शब्द व शब्दप्रयोग यांना, त्या अधिनियमामध्ये अनुक्रमे जे अर्थ नेमून दिलेले आहेत तेच अर्थ असतील.

प्रकरण दोन

संचित रजा

३. संचित रजा मंजूर करण्याची उद्दिष्टे.- (१) कैद्यास, त्याच्या कुटुंबाच्या संपर्कात राहता येणे आणि कौटुंबिक बाबी हाताळणे शक्य व्हावे यासाठी.

(२) कारागृहातील सततच्या बंदिवासाच्या हानिकारक प्रभावांपासून मुक्तता व्हावी यासाठी.

(३) कैद्याला भविष्याविषयी आशावादी राहणे आणि जीवनामध्ये सकारात्मक दृष्टिकोन रूजविणे शक्य व्हावे यासाठी.

४. संचित रजेसाठी कैद्यांच्या पात्रतेचे प्रकार.- (१) ज्यांचा वर्तणूक विषयक अहवाल चांगला आहे अशा, पोट-नियम (२) मध्ये विनिर्दिष्ट केलेल्या कैद्यांखेरीज, सर्व भारतीय कैदी, या नियमांच्या तरतुदीनुसार संचित रजेसाठी पात्र आहेत.

(२) पुढील कैदी संचित रजेसाठी पात्र असणार नाहीत :-

(क) विदेशी कैदी;

(ख) बहु-विध स्वरूपाचे फौजदारी खटले असलेल्या ज्या कैद्यांना, अशा खटल्यांपैकी कोणत्याही एका खटल्यात जामीन फेटाळण्यात आला आहे असे कैदी;

(ग) शिस्त विषयक कारणावरून रत्नागिरी विशेष कारागृहात रवानगी केलेले कैदी;

(घ) पुढील कलमांखालील अपराधांबद्दल दोषसिद्ध ठरलेले कैदी:-

(एक) भारतीय दंड संहितेची कलमे ३९२ ते ४०२ (दोन्ही धरून);

(दोन) भारतीय न्याय संहिता, २०२३ (२०२३ चा ४५) याची कलमे ३०९ (४), ३०९(५), ३०९(६), ३१०(१), ३१०(२), ३१०(३), ३१०(४), ३१०(६), ३११, ३१२ व ३१३.

(ड) जे कैदी, अंमली औषधीद्रव्ये व मनःप्रभावी पदार्थ अधिनियम, १९८५ (१९८५ चा ६१), दहशतवादी व विघातक कृत्ये (प्रतिबंध) अधिनियम, १९८७ (१९८७ चा २८), महाराष्ट्र संघटित गुन्हेगारी नियंत्रण अधिनियम, १९९९ (१९९९ चा ३०), दहशतवादी कृत्ये प्रतिबंध अधिनियम, २००२ (२००२ चा १५), लैंगिक अपराधांपासून बालकांचे संरक्षण अधिनियम, २०१२ (२०१२ चा ३२) या कायद्यांखाली दोषसिद्ध ठरलेले आहेत किंवा सामूहिक बलात्कार व मानवी तस्करी केल्याबद्दल दोषसिद्ध ठरलेले आहेत असे कैदी;

(च) जे कैदी, दहशतवाद, देशाविरोधी बंड, खंडणीच्या उद्देशाने अपहरण करणे यांच्याशी संबंधित असलेल्या अपराधांकरिता दोषसिद्ध ठरलेले आहेत असे कैदी;

(छ) जे कैदी, बलात्कार किंवा बलात्कारासह खून किंवा बलात्कारासह खून करण्याचा प्रयत्न केल्याच्या अपराबद्दल दोषसिद्ध ठरलेले आहेत असे कैदी;

(ज) केंद्र सरकारने मान्यता दिलेली नसेल तर, ज्या बाबींना केंद्र सरकारचे कार्यकारी अधिकार लागू होतात अशा बाबींशी संबंधित असणाऱ्या कोणत्याही कायद्याविरुद्धच्या अपराधाबद्दल दोषसिद्ध ठरलेले कैदी;

(झ) राज्य शासनाने, ज्या कैद्यांबाबत किंवा कैद्यांच्या वर्गाबाबत, त्यांची सुटका करू नये किंवा पुढील आदेशांसाठी त्यांची प्रकरणे राज्य शासनाकडे पाठवावीत असे निदेश दिलेले आहेत असे कैदी किंवा

कैद्यांचा वर्ग;

(अ) मृत्युदंडाची शिक्षा झालेले किंवा मरेपर्यंत कारावासाची शिक्षा झालेले कैदी;

(ट) चलनी नोटांशी संबंधित असलेल्या अपराधांमध्ये दोषसिद्ध ठरलेले कैदी;

(ठ) ज्यांची सुटका केल्यास, सार्वजनिक शांतता, सुव्यवस्था व प्रशांतता बाधित होईल या कारणास्तव सहायक पोलीस आयुक्ताच्या किंवा पोलीस उपअधीक्षकाच्या दर्जापेक्षा कमी दर्जा नसलेल्या अधिकाऱ्याने ज्यांची सुटका करण्याची शिफारस केलेली नाही असे कैदी;

(ड) कारागृहे अधीक्षकाच्या मते, जे कैदी,-

(एक) गुन्हेगारी प्रवृत्ती दर्शविणारे व इतरांना धोकादायक ठरू शकणारे;

(दोन) ज्यांनी विहित केलेल्या वर्तणुकीप्रमाणे वर्तणूक केलेली नाही किंवा नेमून दिलेले

काम केलेले नाही,

असे कैदी ;

(ढ) ज्या कैद्यांनी, कोणत्याही वेळी कायदेशीर कोठडीतून पलायन केलेले आहे किंवा पलायन करण्याचा प्रयत्न केला आहे, असे कैदी;

(ण) जे कैदी, धोकादायक आहेत किंवा हल्ला, उद्रेक, दंगल, उठाव, पलायन किंवा कारागृहाच्या शिस्तीला हानिकारक ठरणारी कृत्ये या सारख्या कारागृहातील गंभीर हिंसाचारात सहभागी झालेले आहेत, असे कैदी;

(त) मानसिक आजाराने ग्रस्त असलेले आणि संचित रजेवर सोडण्यासाठी वैद्यकीय अधिकाऱ्याने प्रमाणित न केलेले कैदी;

(थ) ज्या कैद्यांना, संचित रजेवर सोडल्यास, देशातील अन्य भागात त्याचा प्रतिकूल परिणाम होण्याचा संभव आहे, असे कैदी;

(द) ज्या कैद्यांना संचित रजेवर सोडल्यास, स्थानिक स्वराज्य संस्थांच्या, विधानमंडळाच्या व संसदेच्या कोणत्याही निवडणुकांच्या आदर्श आचारसंहितेच्या कालावधीमध्ये कायदा व सुव्यवस्था आणि

सार्वजनिक शांतता यांवर प्रतिकूल परिणाम होण्याचा संभव आहे, असे कैदी:

परंतु, खंड (घ), (ङ), (च), (छ), (ट) किंवा (ढ) यांमध्ये नमूद केलेल्या अपराधांबद्दलची शिक्षा पूर्ण केल्यानंतर, कैदी, ज्या अपराधासाठी या नियमान्वये संचित रजा अनुज्ञेय आहे अशा अपराधाबद्दल तो दोषसिद्ध ठरला असेल तर, संचित रजेसाठी पात्र असेल.

५. संचित रजेसाठी अर्ज.- (१) संचित रजेचा अर्ज, **नमुना ब** मध्ये कारागृह अधीक्षकाकडे करण्यात येईल.

६. संचित रजा मंजूर करणारा प्राधिकारी व अपील प्राधिकारी.- (१) तक्त्याच्या स्तंभ (३) मध्ये नमूद केलेले अधिकारी हे, त्याच्या स्तंभ (२) मध्ये विनिर्दिष्ट केलेल्या कैद्याच्या बाबतीत, संचित रजा मंजूर करणारे मंजुरी प्राधिकारी असतील.

(२) जर मंजुरी प्राधिकाऱ्याने संचित रजेवर सोडण्याचा अर्ज नाकारला तर, तक्त्याच्या स्तंभ (४) मध्ये विनिर्दिष्ट केलेल्या अपील प्राधिकाऱ्याकडे **नमुना आय** मध्ये अपील दाखल करता येईल.

(३) संचित रजा फेटाळल्याच्या विरोधातील अपील, मंजुरी प्राधिकाऱ्याचा आदेश प्राप्त झाल्याच्या दिनांकापासून तीस दिवसांच्या कालावधीत दाखल करता येईल.

(४) अधीक्षक, कैद्यास अपिलाची पोच देईल आणि सहा दिवसांच्या आत, अपील प्राधिकाऱ्याकडे अपील पाठवील.

(५) अपील प्राधिकारी, अपील प्राप्त झाल्याच्या दिनांकापासून तीस दिवसांच्या आत, अपिलावर निर्णय घेईल.

तक्ता

अ.क्र. (१)	कैदी (२)	मंजूरी प्राधिकारी (३)	अपील प्राधिकारी (४)
१.	बंदिस्त कारागृहात ठेवलेला कैदी	कारागृह उपमहानिरीक्षक	अपर पोलीस महासंचालक व महानिरीक्षक, कारागृह व सुधारसेवा
२.	खुल्या कारागृहात ठेवलेला कैदी	अधीक्षक, खुले कारागृह	कारागृह उपमहानिरीक्षक

७. संचित रजेचा कालावधी.- (१) पात्र कैद्यांसाठी संचित रजेचा कालावधी पुढीलप्रमाणे असेल :-

अ.क्र. (१)	ठोठावलेल्या शिक्षेचा कालावधी (२)	कारागृहातील प्रत्यक्ष कारावास भोगल्याचा कालावधी (३)	प्रत्येक कॅलेंडर वर्षानुसार संचित रजेचा अनुज्ञेय कालावधी (४)
१.	पाच वर्षापेक्षा अधिक नसलेला	प्रत्यक्ष कारावासाचे एक वर्ष पूर्ण झाल्यावर	एकवीस दिवस.
२.	पाच वर्षापेक्षा अधिक असलेला परंतु, चौदा वर्षापेक्षा अधिक नसलेला	प्रत्यक्ष कारावासाची दोन वर्षे पूर्ण झाल्यावर	प्रत्यक्ष कारावासाच्या पहिल्या पाच वर्षांच्या कालावधीमध्ये एकवीस दिवस आणि शिक्षेच्या उर्वरित कालावधीसाठी अठ्ठावीस दिवस.
३.	आजीवन कारावासाची किंवा चौदा वर्षापेक्षा अधिक कारावासाची शिक्षा झालेले कैदी	प्रत्यक्ष कारावासाची तीन वर्षे पूर्ण झाल्यावर	प्रत्यक्ष कारावासाच्या पहिल्या पाच वर्षांच्या कालावधीमध्ये एकवीस दिवस आणि शिक्षेच्या उर्वरित कालावधीसाठी अठ्ठावीस दिवस.

	टीप १. या नियमातील कारावासाच्या कालावधीमध्ये, जर द्रव्यदंड प्रदान केला नसेल तर, द्रव्यदंडाऐवजी ठोठावण्यात येणाऱ्या शिक्षेचा किंवा शिक्षांचा समावेश होतो.
	टीप २. संचित रजेच्या पात्रतेच्या प्रयोजनांसाठी, 'शिक्षा' याचा अर्थ, अपिलामध्ये किंवा पुनरीक्षणामध्ये, किंवा अन्यथा अंतिमतः निर्णय दिल्याप्रमाणे असलेली शिक्षा, असा आहे, आणि त्यामध्ये, एक किंवा अधिक शिक्षांचे एकत्रीकरण याचा समावेश होतो.

(२) जो कैदी, त्याच्या संचित रजा अथवा अभिवचन रजा पूर्ण होतेवेळी कारागृहामध्ये

परतण्यास कोणत्याही प्रकारे कसूर करील, तो कैदी, पुढील निकषांनुसार संचित रजेसाठी

पात्र असेल :-

अ.क्र. (१)	स्वाधीन होण्यापूर्वीचा अनधिकृत अधिक मुक्कामाचा कालावधी (२)	जेव्हा स्वतः स्वाधीन झाला असेल त्याबाबतीत (३)	जेव्हा पोलिसांनी ताब्यात घेतले असेल त्याबाबतीत (४)
१.	७ दिवसांपर्यंत	नियमांनुसार पात्र	अधिक मुक्कामावरून ताब्यात घेतल्यानंतर एक वर्ष.
२.	८ ते १८० दिवस	अधिक मुक्कामावरून स्वाधीन झाल्यानंतर एक वर्ष	अधिक मुक्कामावरून ताब्यात घेतल्यानंतर दोन वर्षे.
३.	१८१ ते ३६५ दिवस	अधिक मुक्कामावरून स्वाधीन झाल्यानंतर दोन वर्षे	अधिक मुक्कामावरून ताब्यात घेतल्यानंतर तीन वर्षे.
४.	३६६ दिवस व त्यापेक्षा अधिक	अधिक मुक्कामावरून स्वाधीन झाल्यानंतर तीन वर्षे	अधिक मुक्कामावरून ताब्यात घेतल्यानंतर पाच वर्षे

८. संचित रजेच्या पात्रतेची सूचना.- कारागृह अधीक्षक, कैद्यांना त्यांच्या संचित रजेच्या पात्रतेबद्दल किमान

तीन महिने आगाऊ सूचित करील आणि नमुना अ मध्ये सूचनेची नामावली ठेवील.

९. संचित रजेची वारंवारता.- एका कॅलेंडर वर्षात केवळ एकदाच संचित रजा घेता येऊ शकेल. एखाद्या कॅलेंडर वर्षात न घेतलेली संचित रजा, त्या कॅलेंडर वर्षाच्या शेवटी व्यपगत झाली असल्याचे मानण्यात येईल.

१०. संचित रजा वाढविणे.- कोणत्याही परिस्थितीत, मंजूर केलेल्या कालावधीपेक्षा अधिक कालावधीसाठी संचित रजा वाढविण्यात येणार नाही.

११. संचित रजेची शिक्षेच्या कालावधीसाठी गणना करणे.- संचित रजेवर घालविलेल्या कालावधीची शिक्षेच्या कालावधीसाठी गणना करण्यात येईल.

प्रकरण तीन

अभिवचन रजा

१२. अभिवचन रजा मंजूर करण्याची कारणे.- (१) कैद्याच्या पत्नीचे किंवा पतीचे, रक्ताच्या नातेवाईकाचे गंभीर आजारपण, त्याच्या अपत्याचा जन्म अशा प्रसंगी किंवा पूर, आग, भूकंप यांसारख्या नैसर्गिक आपत्तीमुळे त्याच्या घराचे व मालमत्तेचे नुकसान झाल्यास त्या ठिकाणी उपस्थित राहण्यासाठी.

(२) त्याच्या रक्ताच्या नातेवाईकांचा किंवा पत्नीचा किंवा पतीचा मृत्यू झाल्यास, त्यांच्या अंतिम संस्काराला उपस्थित राहण्यासाठी.

(३) त्याच्या मुलांच्या व भावंडांच्या विवाहाला उपस्थित राहण्यासाठी.

१३. अभिवचन रजेचे प्रकार.- अभिवचन रजा, पुढील दोन प्रकारची असते :-

(१) **नियमित अभिवचन रजा** - कैद्याच्या पत्नीचे किंवा पतीचे किंवा रक्ताच्या नातेवाईकाचे गंभीर आजारपण, त्याच्या अपत्याचा जन्म, त्याच्या मुलांचा किंवा भावंडांचा विवाह अशा प्रसंगी अथवा पूर, आग, भूकंप यांसारख्या नैसर्गिक आपत्तीमुळे त्याच्या घराचे व मालमत्तेचे नुकसान झाल्यास त्या ठिकाणी उपस्थित राहण्यासाठी कैद्याला नियमित अभिवचन रजा मंजूर करता येईल.

(२) **आकस्मिक अभिवचन रजा** - कैद्याच्या पत्नीचा किंवा पतीचा किंवा रक्ताच्या नातेवाईकांचा मृत्यू झाल्यास, त्यांच्या अंत्यसंस्काराला उपस्थित राहण्यासाठी कैद्याला आकस्मिक रजा मंजूर करता येईल.

१४. अभिवचन रजेसाठी पात्रता.- (१) विदेशी कैदी, मृत्यूदंडाची शिक्षा झालेले कैदी आणि मरेपर्यंत आजीवन कारावासाची शिक्षा झालेले कैदी वगळता इतर सर्व कैदी, प्रत्यक्ष कारावासाचे एक वर्ष पूर्ण झाल्यावर, नियमित अभिवचन रजेसाठी पात्र असतील.

(२) विदेशी कैद्यांखेरीज इतर सर्व कैदी, आकस्मिक अभिवचन रजेसाठी पात्र असतील.

१५. अभिवचन रजेसाठी अर्ज.- अभिवचन रजेसाठी **नमुना ब** मध्ये कारागृह अधीक्षकाकडे अर्ज करण्यात येईल.

१६. अभिवचन रजा मंजूर करणारा प्राधिकारी व अपील प्राधिकारी.- (१) तक्त्याच्या स्तंभ (४) मध्ये नमूद केलेले अधिकारी हे, त्याच्या स्तंभ (३) मध्ये विनिर्दिष्ट केलेल्या कालावधीसाठी स्तंभ (२) मध्ये विनिर्दिष्ट केलेल्या प्रकारची अभिवचन रजा मंजूर करण्यासाठी मंजुरी प्राधिकारी असतील.

(२) जर मंजुरी प्राधिकार्याने अभिवचन रजेवर सोडण्याचा अर्ज नाकारला तर, तक्त्याच्या स्तंभ (५) मध्ये विनिर्दिष्ट केलेल्या अपील प्राधिकार्याकडे अपील दाखल करता येऊ शकेल.

(३) नियमित अभिवचन रजा फेटाळल्याच्या विरोधातील अपील, मंजुरी प्राधिकार्याचा आदेश प्राप्त झाल्याच्या दिनांकापासून तीस दिवसांच्या कालावधीत, **नमुना आय** मध्ये दाखल करता येईल.

(४) अधीक्षक, कैद्याला अपिलाची पोच देईल आणि सहा दिवसांच्या आत, अपील प्राधिकार्याकडे अपील पाठवील.

(५) अपील प्राधिकारी, अपील प्राप्त झाल्याच्या दिनांकापासून तीस दिवसांच्या आत निर्णय घेईल.

(६) आकस्मिक अभिवचन रजा फेटाळल्याच्या विरोधातील अपील, मंजुरी प्राधिकार्याचा आदेश प्राप्त झाल्याच्या दिनांकापासून दोन दिवसांच्या कालावधीत दाखल करता येईल.

(७) आकस्मिक अभिवचन रजेच्या बाबतीत, अधीक्षक, अपील प्राधिकार्याकडे तात्काळ अपील पाठवील.

(८) आकस्मिक अभिवचन रजेच्या बाबतीत, अपील प्राधिकारी, अपिलावर, दोन दिवसांच्या आत निर्णय घेईल.

(९) अपील प्राधिकारी, अपवादात्मक प्रकरणांमध्ये, आर्थिकदृष्ट्या दुर्बल कैद्यांसाठी, पोलीस बंदोबस्ताचा खर्च किंवा असे इतर खर्च काही मर्यादेपर्यंत कमी करू शकेल किंवा खर्च संपूर्णतः माफ करू शकेल. अशा प्रकरणांमध्ये, अपील प्राधिकाऱ्याला, आकस्मिक अभिवचन रजेचे दिवस कमी करण्याचा अधिकार असेल.

तक्ता

अ.क्र.	अभिवचन रजेचा प्रकार	अभिवचन रजेचा कालावधी	मंजूरी प्राधिकारी	अपील प्राधिकारी
(१)	(२)	(३)	(४)	(५)
१	नियमित अभिवचन रजा	चाळीस दिवसांपर्यंत	कारागृह उपमहानिरीक्षक	अपर पोलीस महासंचालक व महानिरीक्षक, कारागृह व सुधारसेवा
२.	आकस्मिक अभिवचन रजा	चौदा दिवसांपर्यंत	कारागृह उपमहानिरीक्षक	अपर पोलीस महासंचालक व महानिरीक्षक, कारागृह व सुधारसेवा

१७. अभिवचन रजेची वारंवारता.- आकस्मिक अभिवचन रजेखेरीज, एका कॅलेंडर वर्षात केवळ एकदाच अभिवचन रजा घेता येऊ शकेल.

१८. अभिवचन रजा वाढविणे.- कोणत्याही परिस्थितीत, मंजूर केलेल्या कालावधीपेक्षा अधिक कालावधीसाठी अभिवचन रजा वाढविण्यात येणार नाही.

१९. अभिवचन रजेची शिक्षेच्या कालावधीसाठी गणना करणे.- अभिवचन रजेवर घालविलेल्या कालावधीची, शिक्षेच्या कालावधीसाठी गणना करण्यात येणार नाही.

प्रकरण - चार

संचित रजेच्या व अभिवचन रजेच्या अटी

२०. कैद्याने करावयाचा खर्च.- जेव्हा कैद्याला, संचित रजेवर किंवा अभिवचन रजेवर सोडले जाते तेव्हा, त्याच्या दोन्ही मार्गांच्या प्रवासाचा खर्च, संबंधित कैद्याकडून करण्यात येईल.

२१. संचित रजा किंवा नियमित अभिवचन रजा मिळवण्याची प्रक्रिया.- (१) जर कैद्याची संचित रजा घ्यावयाची इच्छा असेल तर, तो, नमुना 'ब' मध्ये, तीन प्रतींत, कारागृह अधीक्षकाकडे अर्ज सादर करील.

(२) नियमित अभिवचन रजा घ्यावयाची इच्छा असणारा कोणताही कैदी, एकतर, स्वतः किंवा त्याच्या

नातेवाईकांमार्फत किंवा मित्रांमार्फत किंवा विधी सल्लागारामार्फत नमुना 'ब' मध्ये, तीन प्रतीत, अधीक्षकाकडे अर्ज सादर करील.

(३) कैद्याला ज्या ठिकाणी संचित रजा किंवा नियमित अभिवचन रजा व्यतीत करण्याची इच्छा असेल त्या ठिकाणाचे नाव व पूर्ण पत्ता, त्याला संचित रजेवर किंवा अभिवचन रजेवर स्वीकारण्यास इच्छुक असलेल्या आणि मंजूरी प्राधिकाऱ्याकडून निश्चित करण्यात येईल अशा रकमेचे नमुना इ मधील वैयक्तिक बंधपत्र करून देण्यास इच्छुक असणाऱ्या व्यक्तीचे संपूर्ण नाव, संचित रजेच्या किंवा नियमित अभिवचन रजेच्या अर्जामध्ये स्पष्टपणे नमूद करील.

(४) नियमित अभिवचन रजेसाठी कैद्याने सादर केलेल्या वैद्यकीय प्रमाणपत्राची शासकीय रुग्णालयाचे शल्यचिकित्सक, वैद्यकीय अधीक्षक किंवा वैद्यकीय अधिकारी यांच्याद्वारे पडताळणी करण्यात येईल व साक्षांकित करण्यात येईल.

(५) कारागृह अधीक्षक, अशा अर्जावर त्याचे शेरे पृष्ठांकित करील आणि त्याची एक प्रत, कैद्याच्या नामनिर्देशन तक्त्यासह मंजूरी प्राधिकाऱ्यास सादर करील आणि दुसरी प्रत, कैदी, जेथे त्याची संचित रजा किंवा नियमित अभिवचन रजा व्यतीत करणार आहे, त्या क्षेत्राच्या संबंधित सहायक पोलीस आयुक्त किंवा पोलीस उप अधीक्षक यांना सादर करील.

(६) संबंधित पोलीस प्राधिकारी, चौकशी करतील आणि त्यांच्या अभिप्रायांसह चौकशी अहवाल टपालाने किंवा संदेशवहनाच्या इलेक्ट्रॉनिक माध्यमांद्वारे विनिर्दिष्ट कालमर्यादेच्या आत, मंजूरी प्राधिकाऱ्याकडे पाठवतील. प्रतिकूल अहवालाच्या बाबतीत, आधारभूत पुराव्यांसह चौकशीचा तपशील, सादर करण्यात येईल. जलद पत्र व्यवहारासाठी संदेशवहनाच्या इलेक्ट्रॉनिक माध्यमाचा वापर करता येऊ शकेल.

(७) कैद्याच्या संचित रजेच्या किंवा नियमित अभिवचन रजेच्या संबंधात पोलीस प्राधिकाऱ्यांकडून प्रतिकूल अहवाल प्राप्त झाला असला तरी देखील मंजूरी प्राधिकारी, सदर अहवाल न्यायबुद्धीने विचारात घेऊन निर्णय घेऊ शकेल.

(८) संचित रजेचा किंवा नियमित अभिवचन रजेचा अर्ज प्राप्त झाल्यावर, मंजूरी प्राधिकारी, त्याला आवश्यक वाटेला अशी चौकशी करील. कारागृह अधीक्षकाचे शेरे आणि संबंधित पोलीस प्राधिकाऱ्यांचा चौकशी अहवाल व शेरे विचारात घेतल्यानंतर, संबंधित कैद्यास संचित रजेवर किंवा नियमित अभिवचन रजेवर सोडण्यास कोणतीही हरकत

नाही असे मंजुरी प्राधिकाऱ्याचे मत असेल तर, तो, कैद्यास संचित रजेवर किंवा नियमित अभिवचन रजेवर सोडण्यासाठी विनिर्दिष्ट कालमर्यादेत **नमुना ड** मध्ये आदेश काढील.

(९) जर मंजुरी प्राधिकाऱ्याने, संचित रजेचा किंवा नियमित अभिवचन रजेचा अर्ज फेटाळला असेल आणि अपील प्राधिकाऱ्याने तो फेटाळण्यास पुष्टी दिली असेल तर, पुढील अर्ज, मंजुरी प्राधिकाऱ्याच्या अशा आदेशाच्या दिनांकापासून सहा महिने पूर्ण झाल्यानंतर सादर करण्यात येईल.

(१०) कैद्याने जेथे संचित रजा किंवा नियमित अभिवचन रजा व्यतीत केली आहे त्या ठिकाणच्या पोलीस ठाण्याचा अंमलदार अधिकारी, कैदी अशा रजेवरून कारागृहात दाखल होताना प्रत्येक वेळी दहा दिवसांच्या आत, **नमुना- ह** मध्ये प्रमाणपत्र सादर करील.

(११) संचित रजेच्या बाबतीत, जेव्हा एखादा कैदी, त्याच ठिकाणाहून त्याच जामीनदारासह तीन सलग संचित रजेनंतर, वेळेत परत येतो आणि त्या नंतरच्या संचित रजेसाठी, त्याच जामिनदारासह व त्याच ठिकाणासाठी अर्ज करतो तेव्हा, कोणत्याही नवीन पोलीस चौकशी अहवालाची आवश्यकता असणार नाही. अशा प्रकरणांमध्ये, मंजुरी प्राधिकारी, नवीन पोलीस अहवाल मागवण्याऐवजी, **नमुना- ह** मधील मागील तीन प्रमाणपत्रांचा विचार करू शकेल.

२२. आकस्मिक अभिवचन रजा मिळवण्याची प्रक्रिया.- (१) आकस्मिक अभिवचन रजा घ्यावयाची इच्छा असणारा कैदी, एकतर स्वतः किंवा त्याच्या नातेवाईकांमार्फत किंवा मित्रांमार्फत किंवा विधी सल्लागारामार्फत **नमुना- ब** मध्ये, संबंधित दस्तऐवजांसह तीन प्रतीत मंजुरी प्राधिकाऱ्याकडे अर्ज सादर करील.

(२) हिंदू व इतर धर्मातील (मुस्लिम धर्माखेरीज) कैदी, त्याच्या पत्नीच्या किंवा पतीच्या किंवा रक्ताच्या नातेवाईकांच्या मृत्यूनंतर दहा दिवसांच्या आत आणि मुस्लिम कैदी, त्याच्या पत्नीच्या किंवा पतीच्या किंवा रक्ताच्या नातेवाईकांच्या मृत्यूनंतर वीस दिवसांच्या आत, आकस्मिक अभिवचन रजेसाठी अर्ज करू शकेल.

(३) असा अर्ज प्राप्त झाल्यानंतर, मंजुरी प्राधिकारी, आकस्मिक अभिवचन रजेच्या कारणांची आणि कैद्याची सामाजिक-आर्थिक किंवा वित्तीय स्थिती याबाबत पडताळणी करण्यासंबंधी संबंधित पोलीस ठाण्याच्या प्राधिकाऱ्यांकडे, तात्काळ प्राथमिक चौकशी करील. जलद पत्र व्यवहारासाठी संदेशवहनाच्या इलेक्ट्रॉनिक माध्यमाचा वापर करू शकेल.

(४) पोलीस चौकशी अहवाल प्राप्त झाल्यानंतर, मंजुरी प्राधिकारी, मागील संचित रजेच्या किंवा अभिवचन रजेच्या

कालावधीतील कैद्याच्या अभिलेखासह सदर अहवालाचे अवलोकन करील आणि त्याची कारणे नोंदविल्यानंतर लेखी आदेश पारित करील. हा आदेश कैद्याला कळविण्यात येईल आणि त्याची पोच अभिलेखावर ठेवण्यात येईल. हा आदेश, कैद्याचे नातेवाईक, मित्र व जामीनदार यांना देखील कळविण्यात येईल.

(५) मंजूरी प्राधिकारी, कैद्याची गुन्हेगारी पार्श्वभूमी विचारात घेतल्यानंतर, एकतर, पोलीस बंदोबस्तात किंवा जामीन बंधपत्र, वैयक्तिक बंधपत्र आणि रोख प्रतिभूती बंधपत्र घेऊन, आकस्मिक अभिवचन रजा मंजूर करील. पोलीस बंदोबस्ताचा खर्च, कैद्याला किंवा त्याच्या नातेवाईकांना करावा लागेल.

(६) मंजूरी प्राधिकारी, पोलीस बंदोबस्तातील आकस्मिक अभिवचन रजेचा कालावधी ठरवील, परंतु, तो, चौदा दिवसांपेक्षा अधिक असणार नाही.

(७) मंजूरी आदेशात नमूद केलेल्या अटी व शर्तीची पूर्तता केल्यावर, कारागृह अधीक्षक, विहित केलेल्या **नमुना ड** मध्ये रजेवर सोडण्याचा आदेश काढील, त्यामध्ये सोडल्याचा दिनांक, स्वाधीन होण्याचा दिनांक, अटी व शर्ती, इत्यादी बाबी स्पष्टपणे नमूद करण्यात येतील आणि कोणत्याही विलंबाशिवाय, कैद्याला आकस्मिक अभिवचन रजेवर सोडण्यात येईल.

(८) जर मंजूरी प्राधिकाऱ्याने, आकस्मिक अभिवचन रजेचा अर्ज फेटाळला असेल तर, कैद्यास, दोन दिवसांच्या आत, **नमुना ज** मधील घोषणापत्रासह विहित केलेल्या **नमुना आय** मध्ये अपील प्राधिकाऱ्याकडे अपील दाखल करता येईल. अपील प्राधिकारी, कामाच्या दोन दिवसांमध्ये आकस्मिक अभिवचन रजेसंबंधात निर्णय घेईल आणि त्याची कारणे नोंदविल्यानंतर लेखी आदेश काढील, तो आदेश, कारागृह अधीक्षकाद्वारे, अपील करणाऱ्या कैद्यास कळविण्यात येईल आणि त्याची पोच अभिलेखावर ठेवण्यात येईल. तो आदेश, त्याच्या नातेवाईकांना किंवा मित्रांना व जामीनदारास देखील कळविण्यात येईल.

२३. संचित रजेच्या किंवा नियमित अभिवचन रजेच्या अर्जावर प्रक्रिया करण्याची कालमर्यादा.-

अ. क्र.	कृती	कृती पूर्ण करण्याची अनुज्ञेय कमाल कालमर्यादा (च्या आत)
(१)	(२)	(३)
१.	कैद्याकडून संचित रजेसाठी किंवा नियमित अभिवचन रजेसाठी अर्ज.	ज्या दिनांकापासून संचित रजेचा / नियमित अभिवचन रजेचा कालावधी सुरु होणार आहे, त्या दिनांकापूर्वी पंचेचाळीस कामाचे दिवस.
२.	मंजूरी प्राधिकाऱ्याकडे / संबंधित पोलीस प्राधिकाऱ्याकडे अर्ज पाठविणे.	अर्ज प्राप्त झाल्याच्या दिनांकापासून सहा कामाचे दिवस.
३.	संबंधित पोलीस प्राधिकाऱ्याने मंजूरी प्राधिकाऱ्यास अहवाल सादर केला पाहिजे.	त्याच्या कार्यालयात अर्ज प्राप्त झाल्याच्या दिनांकापासून पंधरा दिवस.
४.	जेव्हा अहवाल टपालाद्वारे पाठविला असेल तेव्हा, सादर करण्यासाठी दिलेला अतिरिक्त वेळ	सात कामाचे दिवस.
५.	पोलीस अहवाल प्राप्त झाल्यानंतर, मंजूरी प्राधिकारी अंतिम निर्णय घेईल.	सात कामाचे दिवस.
६.	संचित रजेसंबंधातील / अभिवचन रजेसंबंधातील मंजूरी प्राधिकाऱ्याचा निर्णय कैद्याला कळविला पाहिजे.	दहा कामाचे दिवस.
७.	कैद्याला सोडणे.	रजेवर सोडण्याच्या शर्तीचे कैद्याने आवश्यक अनुपालन केल्यानंतर तात्काळ (मंजूरी आदेशामध्ये विहित केल्याप्रमाणे)

२४. जामीनदार, वैयक्तिक बंधपत्र व रोख प्रतिभूती सादर करणे.- (१) कैदी, नमुना इ मधील त्याच्या वैयक्तिक बंधपत्रामध्ये व नमुना फ मधील रोख प्रतिभूतीमध्ये नमूद केलेल्या सर्व किंवा कोणत्याही शर्तीचे पालन करण्यासाठी, सदर वैयक्तिक बंधपत्र व रोख प्रतिभूती बंधपत्र करून देण्यास अधीन राहून, आणि तसेच मंजुरी प्राधिकारीद्वारे विनिर्दिष्ट करण्यात आल्या असल्यास अशा इतर शर्तींना, अधीन राहून, मंजुरी प्राधिकारी, कैद्याला संचित रजा किंवा अभिवचन रजा मंजूर करू शकेल. कैद्याने, त्याला स्वीकारण्यास इच्छुक असणारा सुयोग्य जामीनदार दिला नसेल तर, त्याला संचित रजा किंवा अभिवचन रजा मंजूर करण्यात येणार नाही. निवडलेला जामीनदार, मंजुरी प्राधिकाऱ्याकडून निश्चित करण्यात येईल अशा रकमेसाठी या नियमांस जोडलेल्या नमुना क मध्ये जामीन बंधपत्र करून देण्यास इच्छुक असला पाहिजे.

(२) जामीनदारास, एकतर, ज्या क्षेत्रामध्ये जामीनदार राहत आहे त्या क्षेत्राच्या तहसीलदाराकडे किंवा जामीनदार राहत असलेल्या महाराष्ट्रातील कोणत्याही जवळच्या कारागृहाच्या अधीक्षकाकडे किंवा कैद्याला जेथे बंदिवासात ठेवले आहे तेथील कारागृहाच्या अधीक्षकाकडे जामीन सादर करता येईल.

(३) तहसीलदार किंवा कारागृहाचा अधीक्षक, कैदी जेथे बंदिस्त आहे त्या कारागृह अधीक्षकाकडे जामिनाशी संबंधित दस्तऐवज पाठविण्यास बांधील असेल.

२५. संचित रजेवर किंवा अभिवचन रजेवर सोडण्यापूर्वी कैद्याचे घोषणापत्र.- कैद्याला संचित रजेवर किंवा अभिवचन रजेवर सोडण्यापूर्वी, त्याच्याकडून नमुना ग मधील घोषणापत्र घेण्यात येईल.

२६. सोडल्याची सूचना देणे.- (१) जेव्हा कैद्याला संचित रजेवर किंवा अभिवचन रजेवर सोडले जाते तेव्हा, जेथे त्याची संचित रजा किंवा अभिवचन रजा व्यतीत करण्याचा कैद्याचा इरादा आहे त्या क्षेत्राच्या संबंधित पोलीस ठाण्यात, मंजुरी प्राधिकाऱ्यास इष्ट वाटेल अशा कालांतराने उपस्थित होण्याचा कैद्याला निर्देश देणाऱ्या किंवा फर्माविणाऱ्या शर्तीचा, आदेशामध्ये समावेश करण्यात येईल.

(२) जेव्हा जेव्हा कैद्याला संचित रजेवर किंवा अभिवचन रजेवर सोडले जाते तेव्हा तेव्हा, असे सोडण्याची सूचना, कारागृह अधीक्षकाद्वारे तात्काळ पुढील प्राधिकाऱ्यांना देण्यात येईल :-

(क) कारागृह उप महानिरीक्षक.

(ख) कैद्याचा, जेथे त्याची संचित रजा किंवा अभिवचन रजा व्यतीत करण्याचा इरादा आहे त्या क्षेत्राचा

सहायक पोलीस आयुक्त किंवा पोलीस उप अधीक्षक.

(ग) कैद्याचा, जेथे त्याची संचित रजा किंवा अभिवचन रजा व्यतीत करण्याचा इरादा आहे त्या क्षेत्राच्या पोलीस ठाण्याचा ठाणे अंमलदार.

(घ) ज्या जामीनदाराने, **नमुना क** मधील जामीन बंधपत्र सादर केले असेल तो जामीनदार.

२७. संचित रजेच्या व अभिवचन रजेच्या आदेशाच्या वैधतेचा कालावधी.- सक्षम प्राधिकाऱ्याने पारित केलेले संचित रजा किंवा नियमित अभिवचन रजा मंजूर करणारे आदेश, आदेशाच्या दिनांकापासून दोन महिन्यांसाठी, आणि आकस्मिक अभिवचन रजेच्या बाबतीत, आठ दिवस वैध असतील.

२८. स्वाधीन झाल्यावर आदेश अप्रवर्तीत होणे.- संचित रजेवर किंवा अभिवचन रजेवर सोडलेला कैदी, कारागृह प्राधिकाऱ्यांकडे स्वतः स्वाधीन झाल्याबरोबर त्याच्या सुटकेचा आदेश अप्रवर्तीत होईल.

२९. जेव्हा कैदी नियत दिनांकाच्या आत स्वाधीन होण्यास कसूर करील तेव्हा अनुसरावयाची कार्यपद्धती.-

(१) कैदी, विनिर्दिष्ट केलेल्या दिनांकास, सायंकाळी ५ वाजेपूर्वी कारागृहात स्वाधीन होईल.

(२) जर कैद्याने, विहित केलेल्या दिनांकास व वेळेत स्वतःला कारागृहात स्वाधीन केले नाही तर, कारागृह अधीक्षक, रोख प्रतिभूती रक्कम जप्त करील आणि संबंधित पोलीस ठाण्यामध्ये, म्हणजेच, ज्या पोलीस ठाण्याच्या अधिकारक्षेत्रामध्ये कैद्याने संचित रजा किंवा अभिवचन रजा व्यतीत केली आहे त्या पोलीस ठाण्यामध्ये, भारतीय न्याय संहिता, २०२३ (२०२३ चा ४५) याच्या कलम २६२ अन्वये प्रथम माहिती अहवाल (एफआयआर) नोंदवील आणि कैद्याने, जेथे संचित रजेचा किंवा अभिवचन रजेचा कालावधी व्यतीत केला असेल, त्या क्षेत्राच्या पोलीस अधीक्षकाला किंवा पोलीस आयुक्ताला त्यासंबंधीची सूचना पाठवील.

(३) ज्या शर्तीवर संचित रजा किंवा अभिवचन रजा मंजूर करण्यात आली असेल त्या शर्तीचा भंग केल्यास, मंजूरी प्राधिकारी, अशी संचित रजा किंवा अभिवचन रजा मंजूरीचा त्याचा आदेश रद्द करील. असे रद्द करण्यासंबंधीची सूचना, नियम २६ च्या पोट-नियम (२) मध्ये विनिर्दिष्ट केलेल्या प्राधिकाऱ्यांना व व्यक्तींना कारागृह अधीक्षकाद्वारे तात्काळ देण्यात येईल.

(४) कारागृह अधीक्षक, कैदी स्वाधीन न झाल्याबद्दल राज्य गुन्हे अभिलेख केंद्राला, राज्य गुन्हे अन्वेषण विभागाला देखील माहिती देईल आणि फरार कैद्याचे छायाचित्र अधिकृत संकेतस्थळावर अपलोड करण्यास त्यांना सांगेल.

(५) पोलीस प्राधिकारी, कैद्याला अटक करतील आणि त्याच्या शिक्षेच्या न संपलेल्या भागाची शिक्षा भोगण्यासाठी परत पाठवतील. जर पोलीसांनी कैद्याला अटक केली नसेल त्याबाबतीत, संबंधित पोलीस, भारतीय नागरिक सुरक्षा संहिता, २०२३ (२०२३ चा ४५) याची कलमे ८४ व ८५ याअन्वये कारवाई करतील.

३०. शर्तीच्या उल्लंघनाचे परिणाम.- ज्या कैद्यांनी, खोट्या कारणांच्या आधारे अभिवचन रजेकरिता अर्ज केला आहे किंवा ज्याने सवलतीचा गैरवापर केला आहे अथवा संचित रजेच्या किंवा अभिवचन रजेच्या कोणत्याही शर्तीचे उल्लंघन केले आहे ते कैदी, या अधिनियमाची कलमे ४८क व ५१ख अन्वये शिक्षेस पात्र असतील.

३१. संकीर्ण.- या नियमांच्या कोणत्याही नियमांचा अन्वयार्थ लावण्याच्या संबंधात जर कोणताही प्रश्न किंवा विवाद उद्भवला तर, ती बाब राज्य शासनाकडे निर्दिष्ट करण्यात येईल. त्या नियमांच्या अन्वयार्थावरील शासनाचा निर्णय अंतिम असेल.

नमुना अ
संचित रजेसाठी पात्रतेच्या सूचनेची नामावली
(नियम ८ पहा)

अ.क्र.	कैद्याचा क्रमांक व नाव	न्यायाधीन कालावधीसह भोगलेला एकूण शिक्षा कालावधी	शिक्षेचा दिनांक	संचित रजेसाठी पात्रतेचा दिनांक	कैद्याची दिनांकासह स्वाक्षरी	संचित रजा किंवा अभिवचन रजा विभागाच्या प्रभारी तुरुंगाधिकाऱ्याची स्वाक्षरी

नमुना ब
संचित रजेवर / अभिवचन रजेवर सोडण्याच्या अर्जाचा नमुना
 (नियम २१ व २२ पहा)

प्रति,

मा. उपमहानिरीक्षक / अधीक्षक,

.....

द्वारा .....

विषय :- .....

महोदय,

वर नमूद केलेल्या विषयांच्या संदर्भात, मी, ... (कैद्याचा क्रमांक व नाव) याद्वारे,
 ..... (कारण) साठी ..... (ठिकाण नमूद करा) या ठिकाणी जाण्यासाठी संचित / नियमित
 अभिवचन / आकस्मिक / विशेष अभिवचन रजेसाठी अर्ज करीत आहे. म्हणून, मी, खालील नमूद केलेला तपशील सादर
 करीत आहे:-

१.	सिद्धापरार्थी क्रमांक	
२.	कैद्याचे पूर्ण नाव	
३.	कायमस्वरूपी पत्ता	
४.	जेथे प्राथमिक चौकशी अहवाल (एफआयआर) नोंदविला होता त्या पोलीस ठाण्याचे नाव	
५.	न्यायालयाचे नाव	
६.	कलमे	
७.	शिक्षेचा दिनांक	
८.	शिक्षेचा कालावधी	
९.	प्रत्यक्ष कारावास	
१०.	सहआरोपीचे नाव	
११.	ज्या ठिकाणी सहआरोपीस बंदिवासात ठेवले आहे त्या कारागृहाचे नाव	
१२.	कोणताही सहआरोपी रजेवर आहे किंवा कसे, असल्यास, त्याचा तपशील	
१३.	शिक्षेविरुद्ध केलेल्या अपिलासंबंधीचा तपशील	
१४.	दुसरा कोणताही खटला प्रलंबित आहे काय? असल्यास, त्याचा तपशील द्या.	
१५.	रजा मागण्याचे कारण	
१६.	कारणाच्या पुष्ट्यर्थ दस्तऐवज जोडलेले आहेत किंवा नाहीत?	
१७.	असल्यास, त्याचा तपशील.	

१८.	जामीनदाराचे पूर्ण नाव व पत्ता	
१९.	जामीनदाराशी असलेले नाते	
२०.	अर्जदाराचा, जेथे रजा कालावधी घालविण्याचा इरादा असेल त्या ठिकाणाचा पूर्ण पत्ता.	
२१.	अर्जदाराचा, जेथे रजा कालावधी घालविण्याचा इरादा असेल त्या क्षेत्राच्या पोलीस ठाण्याचे नाव व पत्ता.	
२२.	मागील रजेवरून परतल्याचा दिनांक व रजेचा प्रकार	
२३.	फेटाळलेल्या मागील रजांचा तपशील	
२४.	अपील किंवा रिट याचिका दाखल केली आहे किंवा कसे? असल्यास, त्याचा तपशील.	
२५.	कैद्याने केलेल्या अपराधाचा सारांश	

वर दिलेली माहिती माझ्या संपूर्ण माहितीप्रमाणे खरी आहे.

माझ्या समक्ष.

कैद्याचे नाव

तुरुंगाधिकारी

कैद्याची सही

दिनांक

कैदी अशी पुष्टी देत आहे की, त्याने नमूद केलेली वस्तुस्थिती खरी आहे. जर ती खोटी असल्याचे सिद्ध झाले तर, त्याच्याविरुद्ध जी करण्यात येईल त्या कारवाईसाठी तो तयार आहे.

कारागृह अधीक्षक.

तात्काळ

कारागृह कार्यालय क्रमांक ..... दिनांक .....

ज्या कारणावरून किंवा कारणांवरून संचित रजेसाठी / अभिवचन रजेसाठी अर्ज केला आहे ते कारण खरे आहे किंवा ती कारणे खरी आहेत किंवा नाहीत याची खात्री करण्यासाठी त्वरित चौकशी करण्याच्या आणि इतर गोष्टींबरोबरच, त्याला संचित रजा / अभिवचन रजा मंजूर करण्याची शिफारस करावी किंवा कसे आणि असल्यास, कोणत्या कालावधीसाठी, आणि जर कैद्याला अभिवचन रजेवर सोडले तर, शांतता भंग होण्याचा संभव आहे किंवा कसे हे नमूद करून त्याचा अहवाल तात्काळ (मंजुरी प्राधिकाऱ्याकडे) सादर करण्याच्या विनंतीसह पोलीस उप अधीक्षकाकडे / सहायक पोलीस आयुक्ताकडे पाठविणे. (विशेष / आकस्मिक अभिवचन रजेच्या बाबतीत, कैद्याची सामाजिक-आर्थिक / वित्तीय स्थिती देखील सादर करण्यात यावी.)

कारागृह अधीक्षक.

टीप :- संबंधित पोलीस प्राधिकारी, मंजुरी प्राधिकरणाच्या निर्णयासाठी त्यांच्या चौकशीच्या शेऱ्यांसह उत्तर देतील. प्रतिकूल अहवालाच्या बाबतीत, कागदोपत्री पुराव्यासह चौकशीचा तपशील सादर करण्यात येईल. संबंधित पोलीस प्राधिकाऱ्यांनी, टपालाने किंवा संदेश वहनाच्या इलेक्ट्रॉनिक माध्यमांद्वारे विहित कालमर्यादेच्या आत, चौकशी अहवाल सादर करणे अनिवार्य असेल.

कैद्याच्या सर्वसाधारण नामिकेसह, प्रत (मंजुरी प्राधिकाऱ्याकडे) सादर करावी.

ठिकाण :-

दिनांक :-

कारागृह अधीक्षक.

नमुना क
जामीन बंधपत्र
(नियम २१, २४ व २६ पहा)

मी, ..., राहणार ....., याद्वारे, कैदी क्रमांक ..... ला , ... यासाठी स्वतःला जामीनदार म्हणून घोषित करतो आणि अशी हमी देतो की, संचित रजेवर / अभिवचन रजेवर सोडण्याच्या शर्तीचे तो यथोचित पालन करील आणि त्याचा संचित रजेवर/ अभिवचन रजेवर सोडण्याचा कालावधी समाप्त झाल्यावर, तो, ... वेळेत, ...च्या कारागृह अधीक्षकासमोर हजर होईल आणि त्याने यात कसूर केल्यास, मी, याद्वारे, महाराष्ट्र शासनाला रु. .... इतकी रक्कम प्रदान करण्यास स्वतःला बांधून घेत आहे.

आणि मी असे मान्य करतो की, महाराष्ट्र शासन, शासनाच्या इतर कोणत्याही हक्कांना किंवा उपाययोजनांना बाधा न येता, उक्त रक्कम, जमीन महसुलाची थकबाकी असल्याप्रमाणे माझ्याकडून वसूल करील.

आज दिनांक ..... २० ..... रोजी.

उपरिनामित जामीनदाराने खालील व्यक्तींच्या समक्ष स्वाक्षरी केली :-

१.

२.

जामीनदाराची सही.

नमुना ड

(नियम २१ व २२ पहा)

संचित रजेवर / अभिवचन रजेवर सोडण्याच्या आदेशाचा नमुना

महाराष्ट्र कारागृहे (संचित व अभिवचन रजा) नियम, २०२४ याद्वारे प्रदान केलेल्या अधिकारांचा वापर करून, कारागृह उपमहानिरीक्षक, ... / कारागृह अधीक्षक, ... यांनी, आदेश क्रमांक ..... , दिनांक ..... या अन्वये सिद्धापराधीला, ... दिवसांच्या कालावधीसाठी संचित / अभिवचन (नियमित / आकस्मिक / विशेष) रजा मंजूर केली आहे. त्यानुसार, उक्त आदेशात नमूद केलेल्या शर्तीचे अनुपालन केल्यानंतर, सिद्धापराधीला, ... या ठिकाणी घालवावयाच्या ..... इतक्या दिवसांच्या कालावधीसाठी ..... रोजी संचित / अभिवचन (नियमित/आकस्मिक/विशेष) रजेवर सोडण्यात येत आहे आणि त्याने/तिने, कोणतीही कसूर न करता, कारागृह बंद होण्यापूर्वी..... रोजी / त्यापूर्वी या कारागृहात स्वाधीन व्हायचे आहे.

दिनांक :

ठिकाण :

कारागृह अधीक्षकाची सही व शिक्का

नमुना इ
वैयक्तिक बंधपत्र
(नियम २१ व २४ पहा)

ज्याअर्थी, मी, ... (नाव), ... (ठिकाण) चा
रहिवासी असून, ... वर्षांच्या मुदतीसाठी कारावासाची शिक्षा भोगत आहे.

आणि ज्या अर्थी, माझ्या उपस्थितीत, पुढील दिनांकाचे ..... माझे वैयक्तिक बंधपत्र करून
देण्याच्या शर्तीवर, ... पासून सुरू होणाऱ्या आणि ..... रोजी संपणाऱ्या
मुदतीसाठी कारागृह उपमहानिरीक्षक / कारागृह अधीक्षक यांनी मला संचित रजेवर / अभिवचन रजेवर सोडावे यासाठी
विनंती केली आहे.

मंजुरी प्राधिकाऱ्याने दिलेल्या आदेशात नमूद केलेल्या शर्तीचे पालन करण्याचे मी, याद्वारे, मान्य करीत आहे आणि
महाराष्ट्र शासनाप्रती स्वतःला बांधून घेत आहे, आणि दिनांक ..... रोजी
.....वाजेच्या आत, कारागृह अधीक्षक यांच्यासमोर हजर होण्याचे व स्वतःला स्वाधीन करण्याचे
देखील मान्य करीत आहे आणि यात माझ्याकडून कोणतीही कसूर झाल्यास, महाराष्ट्र शासनास, रुपये ..... इतकी
रक्कम प्रदान करण्यास मी स्वतःला बांधून घेत आहे आणि मी असे मान्य करतो की, महाराष्ट्र शासन, माझ्या इतर
कोणत्याही हक्कांना व उपाययोजनांना बाधा न येता, उक्त रक्कम, जमीन महसुलाची थकबाकी असल्याप्रमाणे माझ्याकडून
वसूल करील.

आज दिनांक .....२०.... रोजी .

माझ्या समक्ष.

कैद्याची सही.

कारागृह अधीक्षक.

नमुना फ
रोख प्रतिभूती देणारे बंधपत्र
 (नियम २४ पहा)

ज्या अर्थी, मी,..... (नाव), ... (ठिकाण) चा रहिवासी असून, मी ..... वर्षांच्या मुदतीसाठी करावासाची शिक्षा भोगत आहे.

आणि ज्याअर्थी, माझ्या उपस्थितीत, पुढील दिनांकाचे ..... माझे रोख प्रतिभूती बंधपत्र देण्याच्या शर्तीवर, ... पासून सुरू होणाऱ्या आणि ..... रोजी संपणाऱ्या मुदतीसाठी कारागृह उपमहानिरीक्षक, ... / कारागृह अधीक्षक, ... यांनी मला संचित रजेवर / अभिवचन रजेवर सोडावे यासाठी विनंती केली आहे.

मंजुरी प्राधिकाऱ्याने दिलेल्या आदेशामध्ये नमूद केलेल्या शर्तीचे पालन करण्याचे मी, याद्वारे, मान्य करीत आहे आणि महाराष्ट्र शासनाप्रती स्वतःला बांधून घेत आहे, आणि दिनांक ..... रोजी ..... वाजेच्या आत, कारागृह प्राधिकाऱ्यासमोर हजर होण्याचे व स्वतःला स्वाधीन करण्याचे देखील मान्य करीत आहे आणि यात, माझ्याकडून कोणतीही कसूर झाल्यास, रुपये ..... इतकी रक्कम, शासनाने जप्त करण्यास मी स्वतःला बांधून घेत आहे.

आज दिनांक ..... २०..... रोजी.

माझ्या समक्ष.

कारागृह अधीक्षक.

कैद्याची सही.

नमुना ग

(नियम २५ पहा)

रजेवर सोडण्यापूर्वी कैद्याने करावयाचे घोषणापत्र

“मी, ... याद्वारे, रजेवर सोडण्याच्या आदेशाच्या शर्तीचा स्वीकार करतो व त्यांचे पालन करण्याचे मान्य करातो आणि मी असे अभिस्वीकृत करतो की, या शर्तीचे किंवा त्यांच्या कोणत्याही भागाचे पालन करण्यास मी कसूर केली तर, मंजूरी प्राधिकारी, रजेवर सोडण्याचा आदेश रद्द करू शकेल आणि मी सादर केलेली प्रतिभूतीची रक्कम जप्त करू शकेल, आणि कोणत्याही वॉरंटाशिवाय, कोणताही पोलीस अधिकारी, मला अटक करू शकेल आणि माझ्या शिक्षेच्या समाप्त न झालेल्या भागाची शिक्षा भोगण्यासाठी मला परत कारागृहात पाठवू शकेल, आणि मी आणखी असेही अभिस्वीकृत करतो की, या शर्तीची किंवा त्याच्या कोणत्याही भागाची / घटकाची पूर्तता करण्यात मी कसूर केली तर, दोषसिद्ध झाल्यावर, महाराष्ट्र शासनास लागू असलेल्या, कारागृहे अधिनियम, १८९४ याच्या कलम ५१-ख अन्वये दोन वर्षांपर्यंत वाढविता येईल इतक्या मुदतीच्या करावासाच्या शिक्षेस किंवा १०,०००/- रूपयांपर्यंत वाढविता येईल इतक्या द्रव्यदंडाच्या शिक्षेस अथवा दोन्ही शिक्षेस मी पात्र असेल. मी आणखी असेही अभिस्वीकृत करतो की, संचित रजा / अभिवचन रजा कालावधी समाप्त झाल्यानंतर नियत दिनांकास स्वाधीन होण्यास मी कसूर केली तर, भारतीय न्याय संहिता, २०२३ याच्या कलम २६२ अन्वये खटला भरण्यास मी पात्र असेल.”

दिनांक :

ठिकाण :

माझ्या समक्ष.

तुरुंगाधिकारी.

कैद्याचे नाव व सही.

नमुना ह

(नियम २१ पहा)

संबंधित पोलीस ठाण्याने भरून द्यावयाचा व पाठवावयाचा नमुना

१.	कैद्याचे नाव	:
२.	कैदी जेथे शिक्षा भोगत आहे त्या कारागृहाचे नाव	:
३.	संचित रजेच्या / अभिवचन रजेचा तपशील	:
४.	संचित रजेच्या / अभिवचन रजेच्या कालावधीतील कैद्याची वर्तणूक (चांगली / वाईट)	:
५.	कैद्याने संबंधित पोलीस ठाण्यामध्ये ज्या दिनांकांस उपस्थित राहवयाचे आहे ते	:
६.	संचित रजेच्या / अभिवचन रजेच्या कालावधीत कैद्याविरुद्ध इतर कोणतेही प्रकरण नोंदविण्यात आले आहे किंवा कसे (होय/नाही)	:
७.	असल्यास, संचित रजेच्या / अभिवचन रजेच्या कालावधीत कैद्याविरुद्ध नोंदविलेल्या प्रकरणाचे स्वरूप	:

दिनांक :

ठिकाण :

पोलीस ठाणे अंमलदाराची सही व शिक्का.

नमुना आय

(नियम ६, १५ व २२ पहा)

संचित/अभिवचन (नियमित / आकस्मिक / विशेष) रजेच्या अपिलाचा नमुना

प्रति,

अपर पोलीस महासंचालक व महानिरीक्षक/

कारागृह उपमहानिरीक्षक,

.....

द्वारा : अधीक्षक, ...

विषय :- .....

संदर्भ :- (रजा फेटाळणारा आदेश)

महोदय,

वर नमूद केलेल्या विषयांच्या संदर्भात, मी, ... (कैद्याचा क्रमांक व नाव), याद्वारे,
..... (कारण) साठी ..... (ठिकाण) येथे जाण्यासाठी संचित / नियमित अभिवचन /
आकस्मिक / विशेष अभिवचन रजा मिळण्यासाठी संदर्भाधीन नमूद केलेल्या आदेशाविरुद्ध अपील सादर करीत आहे.
म्हणून, खाली नमूद केलेला तपशील सादर करीत आहे:-

१.	सिद्धापराधी क्रमांक	:-
२.	कैद्याचे पूर्ण नाव	:-
३.	कायमस्वरूपी पत्ता	:-
४.	जेथे प्रथम माहिती अहवाल (एफआयआर) नोंदविला होता त्या पोलीस ठाण्याचे नाव	:-
५.	न्यायालयाचे नाव	:-
६.	कलमे	:-
७.	शिक्षेचा दिनांक	:-
८.	शिक्षेचा कालावधी	:-
९.	वजा केलेल्या कारावासासह भोगलेला प्रत्यक्ष कारावास	:-
१०.	सहआरोपीचे नाव	:-
११.	जेथे सहआरोपीस बंदिवासात ठेवले आहे त्या कारागृहाचे नाव	:-
१२.	जर कोणताही सहआरोपी रजेवर आहे किंवा कसे, असल्यास, त्याचा तपशील	:-
१३.	शिक्षेविरुद्ध केलेल्या अपिलाचा तपशील	:-
१४.	दुसरे कोणतेही प्रकरण प्रलंबित आहे काय? असल्यास, त्याचा तपशील.	:-
१५.	रजा मागण्याचे कारण	:-

१६.	कारणाच्या पुष्ट्यर्थ यासोबत दस्तऐवज जोडलेली आहेत किंवा नाहीत?	:-
१७.	असल्यास, त्याचा तपशील	:-
१८.	जामीनदाराचे पूर्ण नाव व पत्ता	:-
१९.	जामीनदाराशी असलेले नाते	:-
२०.	जेथे रजा कालावधी घालविण्याचा अर्जदाराचा इरादा असेल त्या ठिकाणाचा पूर्ण पत्ता.	:-
२१.	जेथे रजा कालावधी घालविण्याचा अर्जदाराचा इरादा असेल त्या क्षेत्राच्या पोलीस ठाण्याचे नाव व पत्ता.	:-
२२.	मागील रजेवरून परतल्याचा दिनांक व रजेचा प्रकार	:-
२३.	फेटाळलेल्या मागील रजांचा तपशील	:-
२४.	रजा फेटाळणाऱ्या आदेशाविरुद्ध अपील किंवा रिट याचिका दाखल केली आहे किंवा कसे? असल्यास, नमुना ज-सह त्याचा तपशील	:-
२५.	कैद्याने केलेल्या अपराधाचा सारांश	:-
२६.	मंजुरी प्राधिकर्याने ज्या कारणावरून संचित/अभिवचन (नियमित/आकस्मिक/विशेष) रजा नाकारली असेल ती कारणे आणि त्यात निर्दिष्ट केलेले नियम.	:-

वर दिलेली माहिती माझ्या संपूर्ण माहितीप्रमाणे खरी आहे.

माझ्या समक्ष.

कैद्याचे नाव

तुरुंगाधिकारी

कैद्याची सही

कारागृहाचे नाव

नमुना ज
(नियम २२ पहा)
घोषणापत्र

मी, याद्वारे, असे घोषित करतो की, संचित रजा / अभिवचन रजा नाकारल्याच्या आदेशाविरुद्ध, भारताच्या सर्वोच्च न्यायालयामध्ये / मुंबई उच्च न्यायालयामध्ये (..... येथील खंडपीठात) मी रिट याचिका दाखल केलेली आहे / दाखल केलेली नाही.

तिचा तपशील पुढीलप्रमाणे आहे:-

- एक. रिट याचिका :
दोन. दाखल केल्याचा दिनांक :
तीन. न्यायालयाचे नाव :
चार. सद्यस्थिती :

माझ्या समक्ष.

कैद्याचे नाव

तुरुंगाधिकार्याची सही व दिनांक

कैद्याचे नाव

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने,

विनायक स. चव्हाण,
शासनाचे उप सचिव.

HOME DEPARTMENT

Mantralaya, Madam Cama Marg, Hutatma Rajguru Chowk,
Mumbai 400 032, Dated 2nd December, 2024.

NOTIFICATION

PRISONS ACT, 1894.

No. JLM-0824/C.R. 132/Prison-2.—In Exercise of the powers conferred by clauses (5) and (28) of section 59 of the Prisons Act, 1894 (IX of 1894), in its application to the State of Maharashtra, and of all other powers enabling it in that behalf and in supersession of the Maharashtra Prisons (Bombay Furlough and Parole) Rules, 1959, the Government of Maharashtra hereby makes the following rules, namely :—

CHAPTER I**PRELIMINARY**

1. *Short title, commencement and application.*- (1) These rules may be called the Maharashtra Prisons (Furlough and Parole) Rules, 2024.

(2) These rules shall come into force from the date of its publication in the *Maharashtra Government Gazette*.

(3) They shall apply to convicted prisoners.

2. *Definitions.*- (1) In these rules, unless the context otherwise requires,-

(a) “Act” means the Prisons Act, 1894 (IX of 1894);

(b) “blood relatives” means the father or mother or children or siblings of the prisoner;

(c) “Form” means Form appended to these rules;

(d) “furlough” means a short leave granted to a convicted prisoner, after undergoing a specified period of a sentence, as an incentive for maintaining good conduct in the prison;

(e) “parole” means temporary release of a convicted prisoner from a

prison, suspending his sentence for a short period of time, for attending exigencies as specified in the rules so that he may fulfil his familial and social obligations and responsibilities mentioned in the grounds specified under Rule 12 of these rules;

(f) “prisoner” means the convicted prisoner;

(g) “set-off period” means the period to be set-off against sentence of imprisonment as per provisions of section 468 of the Bhartiya Nagarik Suraksha Sanhita, 2023 (46 of 2023).

(2) Words and expressions used in these Rules but not defined herein shall have the same meanings as are respectively assigned to them in the Act.

CHAPTER II FURLOUGH

3. Objectives for grant of furlough.- (1) To enable the prisoner to remain in touch with his family and deal with family matters.

(2) To provide relief from the detrimental impact of continuous captivity in prison.

(3) To enable the prisoner to remain hopeful about future and cultivate active interest in life.

4. Categories of eligibility of prisoners for furlough.- (1) All Indian prisoners, except those specified in sub-rule (2), whose conduct reports are good are eligible for furlough as per the provisions of these rules.

(2) The following prisoners shall not be eligible for furlough, namely:-

(a) foreign prisoners;

(b) prisoners with multiple criminal cases against them, whose bail is rejected in any one of these cases;

(c) prisoners transferred to the Ratnagiri Special Prison on disciplinary grounds;

(d) prisoners convicted for offences under sections,-

- (i) 392 to 402 (both inclusive) of the Indian Penal Code;
- (ii) 309(4), 309(5), 309(6), 310(1), 310(2), 310(3), 310(4), 310(6), 311, 312, and 313 of the Bhartiya Nyaya Sanhita, 2023 (45 of 2023).
- (e) prisoners who are convicted under the Narcotic Drugs and Psychotropic Substances Act, 1985 (61 of 1985), the Terrorist and Disruptive Activities (Prevention) Act, 1987 (28 of 1987), the Maharashtra Control of Organized Crime Act, 1999 (Mah. XXX of 1999), the Prevention of Terrorist Activities Act, 2002, (15 of 2002), the Protection of Children from Sexual Offences Act, 2012 (32 of 2012) or convicted for offence of gang rape and human trafficking;
- (f) prisoners who are convicted for offences related to terrorism, mutiny against State, kidnapping for ransom;
- (g) prisoners who are convicted for offence of rape or rape with murder or attempt to rape with murder;
- (h) prisoners convicted of offence against any law relating to matters to which the executive power of the Union Government extends, unless approved by the Union Government;
- (i) prisoners or class of prisoners in whose cases the State Government issues directions, not to release them or to refer the cases to the State Government for further orders;
- (j) prisoners sentenced to death or sentenced to imprisonment till death;
- (k) prisoners convicted in offences related to currency notes;
- (l) prisoners, whose release is not recommended by an officer not below the rank of the Assistant Commissioner of Police or Deputy Superintendent of Police, on the grounds that their release is prejudicial to public peace, order and tranquillity;
- (m) prisoners, who in the opinion of the Superintendent of Prisons,-
  - (i) exhibit criminal tendencies and can pose a threat to

others,

- (ii) did not conduct themselves as per the prescribed conduct or did not do the assigned work;
- (n) prisoners who have at any time, escaped or attempted to escape from lawful custody;
- (o) prisoners who are considered dangerous or have been involved in serious prison violence like assault, outbreak, riot, mutiny, escape or activities detrimental to prison discipline;
- (p) prisoners suffering from mental illness and not certified by the Medical Officer, fit to be released on furlough;
- (q) prisoners whose release on furlough is likely to have repercussions elsewhere in the country;
- (r) prisoners whose release on furlough is likely to have adverse impact on law and order and public peace during the period of code of conduct of any elections to the Local bodies, Legislature and Parliament:

Provided that, after completion of sentence for the offences mentioned in clause (d), (e), (f), (g), (k) or (n), the prisoner shall be eligible for furlough if he is convicted for offences for which furlough is allowed under these rules.

5. Application for furlough.- (1) The application for furlough shall be made in **Form B** to the Superintendent of prisons.

6. Sanctioning Authority and Appellate Authority for furlough.- (1) The officers mentioned in column (3) of the Table shall be the Sanctioning Authority to grant furlough in case of a prisoner specified in column (2) thereof.

(2) If an application of release on furlough is refused by the Sanctioning Authority an appeal may be filed in **Form I** to the Appellate Authority specified in column (4) of the Table.

(3) An appeal against the rejection of furlough may be filed within a

period of thirty days from the date of receipt of order of Sanctioning Authority.

(4) The Superintendent shall issue acknowledgment of appeal to the prisoner and forward the appeal to the Appellate Authority within six days.

(5) The Appellate Authority shall take decision within thirty days on appeal from the date of receipt of appeal.

TABLE

Sr. No.	Prisoner	Sanctioning Authority	Appellate Authority
(1)	(2)	(3)	(4)
1.	Prisoner confined in Closed Prison	Deputy Inspector General of Prisons	Additional Director General of Police and Inspector General of Prisons and Correctional Services.
2.	Prisoner confined in Open Prison	Superintendent of Open Prison	Deputy Inspector General of Prisons.

7. Duration of furlough.- (1) The duration of furlough for eligible prisoners shall be as follows:-

Sr. No.	Duration of sentence awarded	Period of actual imprisonment undergone in prison	Admissible duration of furlough per calendar year
(1)	(2)	(3)	(4)
1.	Not exceeding five years	On completion of one year of actual imprisonment	Twenty one days

2.	Exceeding five years but not more than fourteen years	On completion of two years of actual imprisonment	Twenty one days during the first five years of actual imprisonment and twenty eight days for the remaining period of sentence.
3.	Prisoners sentenced to life or imprisonment exceeding fourteen years	On completion of three years of actual imprisonment	Twenty one days during the first five years of actual imprisonment and twenty eight days for the remaining period of sentence.

Note 1.- The period of imprisonment in this rule includes the sentence or sentences awarded in lieu of fine in case if the fine is not paid.

Note 2.- For the purposes of eligibility for furlough, 'sentence' means the sentence as finally decided in appeal, or revision, or otherwise, and includes the aggregate of one or more sentences.

(2) The prisoner who has defaulted in any way in returning to the prison at the time of completion of his furlough or parole is eligible for furlough as per the following criteria:-

Sr. No. (1)	Period of unauthorised overstay before surrendering (2)	Where surrendered himself (3)	Where admitted by police (4)
1.	Upto 7 days	Eligible as per the rules	One year after admission from overstay.
2.	From 8 to 180 days	One year after surrender from overstay	Two years after admission from overstay.
3.	From 181 to 365 days	Two years after surrender from	Three years after

		overstay	admission from overstay.
4.	From 366 days and above	Three years after surrender from overstay	Five years after admission from overstay.

8. Intimation of eligibility for furlough.- The Superintendent of Prisons shall inform the prisoners at least three months in advance about their eligibility for furlough and keep a Roster of Intimation in **Form A**.

9. Frequency of furlough.- Furlough can be availed only once in a calendar year. Furlough not availed in a calendar year shall be deemed to have lapsed at the end of the calendar year.

10. Extension of furlough.- Furlough shall not be extended beyond the sanctioned period under any circumstances.

11. Counting furlough towards period of sentence.- The period spent on furlough shall be counted towards the period of sentence.

CHAPTER III

PAROLE

12. Grounds for grant of parole.- (1) To deal with serious illness of his spouse, blood relatives, birth of his child, or attend to the aftermath of natural calamities like floods, fire, earthquake resulting in damage to his house and property.

(2) To attend to the final rituals on the death of his blood relatives or spouse.

(3) To attend to the marriage of his children and siblings.

13. Types of parole.- The parole is of following two types, namely:-

(1) **Regular Parole**- Regular parole may be granted to prisoner to attend serious illness of his spouse or blood relatives, birth of his

child, marriage of his children or siblings or the aftermath of natural calamities like floods, fire, earthquake resulting in damage to his house and property.

- (2) **Emergency Parole-** Emergency parole may be granted to prisoner to attend the final rituals on the death of his spouse or blood relatives.

14. Eligibility for parole.- (1) All prisoners except foreign prisoners, prisoners sentenced to death and prisoners sentenced to imprisonment for life till death, shall be eligible for regular parole, on completion of one year of actual imprisonment.

- (2) All prisoners except foreign prisoners are eligible for emergency parole.

15. Application for parole.- The application for parole shall be made in **Form B** to the Superintendent of Prisons.

16. Sanctioning Authority and Appellate Authority for parole.- (1) The officers mentioned in column (4) of the Table shall be the Sanctioning Authority to grant type of parole specified in column (2) for the duration specified in column (3) thereof.

- (2) If an application of release on parole is refused by the Sanctioning Authority, an appeal may be filed to the Appellate Authority specified in column (5) of the Table.

(3) An appeal against rejection of regular parole may be filed in **Form I** within a period of thirty days from the date of receipt of order of Sanctioning Authority.

(4) The Superintendent shall issue acknowledgment of appeal to the prisoner and forward the appeal to the Appellate Authority within six days.

(5) The Appellate Authority shall take decision within thirty days from

the date of receipt of appeal.

(6) An appeal against rejection of emergency parole may be filed within a period of two days from the date of receipt of order of Sanctioning Authority.

(7) In case of emergency parole the Superintendent shall immediately forward the appeal to the Appellate Authority.

(8) The Appellate Authority shall take decision within two days on appeal in case of emergency parole.

(9) The Appellate Authority may, in exceptional cases, reduce expenses of police escort or such other expenses to some extent or totally waive off the expenses for financially weaker prisoners. In such cases, the Appellate Authority shall have the power to reduce the days of emergency parole.

TABLE

Sr. No. (1)	Type of Parole (2)	Duration of Parole (3)	Sanctioning Authority (4)	Appellate Authority (5)
1.	Regular Parole	Up to forty days	Deputy Inspector General of Prisons	Additional Director General of Police and Inspector General of Prisons and Correctional Services.
2.	Emergency Parole	Up to fourteen days	Deputy Inspector General of Prisons	Additional Director General of Police and Inspector General of Prisons and Correctional Services.

17. Frequency of parole.- Parole, except emergency parole, can be availed only once in a calendar year.

18. Extension of parole.- Parole shall not be extended beyond the sanctioned period under any circumstances.

19. Counting towards period of sentence.- The period spent on parole shall not be counted towards the period of sentence.

CHAPTER IV

TERMS FOR FURLOUGH AND PAROLE

20. Cost to be borne by prisoner.- When the prisoner is released on furlough or parole, the cost of his journey both ways shall be borne by the prisoner concerned.

21. Procedure to avail furlough or regular parole.- (1) If the prisoner desires to be considered for furlough, he shall submit an application in **Form B**, in triplicate, to the Superintendent of Prisons.

(2) Any prisoner desiring to be released on regular parole shall submit his application either on his own or through his relatives or friends or legal advisor in **Form B**, in triplicate, to the Superintendent of Prisons.

(3) An application for furlough or regular parole shall state clearly the name and full address of the place where the prisoner desires to spend the furlough or regular parole, the full name of the person willing to receive him on furlough or regular parole and willing to execute the Personal Bond in **Form E** for such amount as may be fixed by the Sanctioning Authority.

(4) The medical certificate submitted by prisoner for regular parole shall be verified and attested by the Civil Surgeon, Medical Superintendent or Medical Officer of the Government Hospital.

(5) The Superintendent of Prisons shall endorse his remarks on the application and submit one copy to the Sanctioning Authority along

with the nominal roll of the prisoner and another to the concerned Assistant Commissioner of Police or Deputy Superintendent of Police of the area where the prisoner proposes to spend his furlough or regular parole.

(6) The concerned Police Authorities shall conduct the enquiry and forward enquiry report alongwith their remarks to the Sanctioning Authority within specified time limit by post or electronic modes of communication. In case of adverse report, the details of enquiry alongwith supporting evidence shall be furnished. Electronic mode of communication can be used for speedy correspondence.

(7) Even if an adverse report is received from the Police Authorities regarding the furlough or regular parole of the prisoner, the Sanctioning Authority may take a decision after considering the report judiciously.

(8) On receipt of an application for furlough or regular parole, the Sanctioning Authority may make such enquiry as it considers necessary. The Sanctioning Authority, after considering the remarks of the Superintendent of Prisons and enquiry report and remarks of the concerned police authority, is of opinion that there is no objection to release the prisoner concerned on furlough or regular parole, he shall make an order, within specified time limit, for his release on furlough or regular parole in **Form D**.

(9) If the Sanctioning Authority rejects the application of furlough or regular parole and the Appellate Authority confirms the rejection, the next application shall be submitted after completion of six months from the date of such order of the Sanctioning Authority.

(10) The officer in charge of the police station where the prisoner spent the furlough or regular parole shall submit the certificate in **Form H**, within ten days, each time the prisoner surrenders himself to the prison.

(11) In case of furlough, when a prisoner returns in time after three consecutive furloughs with same surety from the same place and applies for subsequent furlough with the same surety and for same

place, no fresh police enquiry report may be required. In such cases the Sanctioning Authority may consider the three previous certificates in **Form H** instead of seeking fresh police report.

22. Procedure to avail Emergency Parole.- (1) A prisoner desiring to be released on emergency parole shall submit an application either on his own or through his relatives or friends or legal advisor in **Form B** in triplicate alongwith relevant documents to the Sanctioning Authority.

(2) A prisoner belonging to Hindu and other religions (except Muslims) may apply for emergency parole, within ten days of the death of his spouse or blood relatives and a prisoner who is a Muslim, may apply for emergency parole within twenty days of the death of his spouse or blood relatives.

(3) After receiving such application, the Sanctioning Authority shall immediately make a primary inquiry with authorities of the concerned police station as to the veracity of the reason for emergency Parole and socio-economic or financial condition of the prisoner. Electronic mode of communication can be used for speedy correspondence.

(4) After receiving police enquiry report, the Sanctioning Authority shall peruse it along with the record of the prisoner during previous furlough or parole and pass an order in writing after recording reasons therefor. The order shall be communicated to the prisoner and an acknowledgement shall be kept on record. The order shall also be communicated to his relatives, friends and surety.

(5) The Sanctioning Authority shall after considering the crime history of the prisoner, grant emergency parole either with police escort, or on Surety Bond, Personal Bond and Cash Security Bond. The cost of police escort shall be borne by the prisoner or his relatives.

(6) The Sanctioning Authority shall decide the duration of emergency parole with police escort, but the same shall not exceed fourteen days.

(7) On compliance of the terms and conditions mentioned in the

sanction order, the Superintendent of Prisons shall issue a release order in prescribed **Form D**, wherein the date of release, date of surrender, terms and conditions, etc. shall be stated clearly and the prisoner shall be released on emergency parole, without any delay.

(8) If the Sanctioning Authority rejects the application for emergency parole, the prisoner may file an appeal in prescribed **Form I** with declaration in **Form J**, to the Appellate Authority within two days. The Appellate Authority shall take a decision regarding the emergency parole, within two working days and pass an order in writing after recording reasons which shall be communicated to the appellant prisoner by the Superintendent of Prisons and an acknowledgement shall be kept on record. The order shall also be communicated to his relatives or friends and surety.

23. Timelines for processing application for furlough or regular parole.-

Sr. No. (1)	Activity (2)	Maximum time admissible to complete the activity (within) (3)
1.	Application for furlough or regular parole by the prisoner	Forty-five working days prior to the date from which furlough/regular parole is requested.
2.	Application to be forwarded to the Sanctioning Authority / concerned Police Authorities	Six working days from the date of receipt of application.
3.	Concerned Police Authorities must submit report to Sanctioning Authority	Fifteen days from the date of receipt of application in their office.
4.	When report is sent by post, additional time given	Seven working days.

	for submission	
5.	After receipt of police report, the Sanctioning Authority shall take a final decision	Seven working days.
6.	Decision of Sanctioning Authority regarding furlough / parole must be conveyed to the prisoner	Ten working days.
7.	Release of prisoner	Immediately after necessary compliance of the conditions for release by the prisoner (as prescribed in the Sanction order).

24. Submission of surety, personal bond and cash security.- (1) The Sanctioning Authority may grant furlough or parole to the prisoner subject to his executing a Personal Bond in **Form E** and Cash Security in **Form F** to observe all or any of the conditions mentioned therein and also subject to such other conditions, if any, as may be specified by the Sanctioning Authority. No prisoner shall be granted furlough or parole unless he can provide a suitable surety willing to receive him. The surety chosen must be willing to enter into a Surety Bond as in **Form C** appended to these rules for such amount as may be fixed by the Sanctioning Authority.

(2) The surety may be furnished either to the Tahsildar of the area where the surety resides in or to the Superintendent of any Prison in Maharashtra nearest to the residence of the surety or to the Superintendent of the Prison where the prisoner is confined.

(3) The Tahsildar or the Superintendent of Prisons, shall be bound to forward the documents related to the surety to the Superintendent of the Prison where the prisoner is confined.

25. Declaration of prisoner before release on furlough or parole.-

Before releasing a prisoner on furlough or parole, a declaration in **Form G**, shall be taken from him.

26. Intimation of release.- (1) When a prisoner is released on furlough or parole, a condition shall be included in the order, directing or requiring the prisoner to report to the concerned Police Station of the area where he intends to spend his furlough or parole, at such intervals, as may be considered expedient by the Sanctioning Authority.

(2) Whenever a prisoner is released on furlough or parole, an intimation of such release shall forthwith be given by the Superintendent of Prisons to the following authorities,-

(a) To the Deputy Inspector General of Prisons.

(b) To the Assistant Commissioner of Police or Deputy Superintendent of Police of the area where the prisoner intends to spend his furlough or parole.

(c) To the Station-in-charge of the Police Station of the area where the prisoner intends to spend his furlough or parole.

(d) To the surety who has submitted the surety bond in **Form C**.

27. Period of validity of order of furlough and parole.- The orders granting furlough or regular parole passed by the Competent Authority shall be valid for two months from the date of order, and for eight days in case of emergency parole.

28. Order inoperative on surrender.- As soon as the prisoner released on furlough or parole surrenders himself to the prison authorities, his order of release shall become inoperative.

29. Procedure to be followed when the prisoner fails to surrender within due date.- (1) The prisoner shall surrender to the prison on the specified date, before 5 p.m.

(2) If a prisoner does not surrender himself to the prison on the

prescribed date and time, the Superintendent of Prisons shall forfeit the amount of cash security and register a First Information Report (FIR) under section 262 of the Bhartiya Nyaya Sanhita, 2023 (45 of 2023) in the concerned Police Station *i.e.*, the police station within whose jurisdiction the prisoner availed furlough or parole and send an intimation regarding the same to the Superintendent of Police or Commissioner of Police of the area, where the prisoner was supposed to spend the period of furlough or parole.

(3) The Sanctioning Authority may, in a case of breach of any of the conditions on which furlough or parole was granted, cancel its order granting such furlough or parole. An intimation regarding such cancellation shall forthwith be given by the Superintendent of Prisons to the authorities and persons specified in sub-rule (2) of rule 26.

(4) The Superintendent of Prisons shall also inform about the non-surrender of the prisoner to the State Crime Records Bureau, State Investigation Department and ask them to upload a photograph of the absconding prisoner on the authorised website.

(5) The Police Authorities shall arrest the prisoner and remand him to undergo the unexpired portion of his sentence. In case a prisoner is not arrested by the police, the concerned police shall take action under sections 84 and 85 of the Bhartiya Nagarik Suraksha Sanhita, 2023 (46 of 2023).

30. *Consequences of breach of conditions.*- The prisoners who apply for parole on false grounds or those who misuse the concession or commit breach of any of the conditions of furlough or parole are liable to be punished under sections 48A and 51-B of the Act.

31. *Miscellaneous.*- If any question or dispute arises with regard to interpretation of any of these rules, the matter shall be referred to the State Government. The decision of the Government on the interpretation of these rules shall be final.

Form A**Roster of intimation of eligibility for furlough.***(See rule 8)*

Sr Nos.	Number and name of prisoner	Period of imprisonment undergone (with set-off period) (YMD)	Date of sentence	Date of eligibility for furlough	Signature of prisoner with date	Signature of Jailor in-charge of furlough or parole section

Form B**Form of Application for Release on Furlough / Parole***(See Rules 21 and 22)*

To,

The DIG / Superintendent,

.....

Through :

Sub : .....

Sir,

With reference to above mentioned subject, I, (Number & Name of prisoner) ..... hereby apply for furlough/regular parole/emergency/special parole, to go to.....(mention place) for ..... (reason) Hence, I submit the details as mentioned below.

1	Convict No	
2	Full name of the prisoner	
3	Permanent address	
4	Name of police station where FIR was registered.	
5	Name of Court	
6	Sections	
7	Date of sentence	
8	Period of sentence	
9	Actual imprisonment	
10	Name of co-accused	
11	Name of the prison where the co-accused is confined	
12	Whether any of the co-accused are on leave. If yes, the details thereof	
13	Details regarding appeal against sentence	
14	Is there is any second case pending? If yes, the details thereof.	
15	Reason for seeking leave	
16	Whether documents in support of the reason are annexed hereto or not?	

17	If yes, the details thereof	
18	Full name and address of the surety	
19	Relation with the surety	
20	Full address of the place where the applicant intends to spend the period of leave	
21	Name and address of the police station of the area where the applicant intends to spend the period of leave	
22	Date of return from previous leave and the type of leave	
23	Details of the rejected previous leaves	
24	Whether an appeal or a writ has been filed? If yes, the details thereof.	
25	Abstract of the offence committed by the Prisoner	

The information given above is true to the best of my knowledge.

Before me .....

Name of the Prisoner.....

Jailor .....

Signature of Prisoner.....

Date.....

The prisoner confirms that the facts stated by him are true. He is prepared for the action that may be taken against him if they prove to be false.

Superintendent of Prisons.

IMMEDIATE

No. of Prison Office. Dated,

Forwarded to the Deputy Superintendent of Police / Assistant Commissioner of Police, with request to make immediate enquiries to ascertain if the ground or grounds on which furlough/parole is applied for is or are genuine and to submit his report immediately to the (Sanctioning Authority) mentioning inter alia whether he recommends the grant of furlough/parole and, if so for what period, and also whether there is a likelihood of breach of peace if the inmate is released on parole. (In case of special/emergency Parole, socio-economic/financial condition of the prisoner shall also be furnished.)

Superintendent of Prisons.

Note: The concerned Police Authorities shall reply with their remarks of enquiry for the decision of the Sanctioning Authority. In case of adverse report, the details of enquiry along with documentary evidence shall be furnished. It shall be mandatory for the concerned Police Authorities to submit the enquiry report within prescribed time period by post or electronic modes of communication.

Copy, with the Nominal Roll of the Inmate, submitted to the (Sanctioning Authority)

Date:

Place:

Superintendent of Prisons.

Form C**Surety bond***(See Rules 21, 24 and 26)*

I, ...inhabitant of.....hereby declare myself surety for.....Prisoner No..... and give the guarantee that he shall duly observe the conditions of release on furlough/parole and shall appear himself before the Superintendent of .....Prison at .....on the expiration of the period of his release on furlough/parole and in case of his making default herein, I hereby bind myself to pay to the Government of Maharashtra, the sum of Rs. ....

And I agree that the Government of Maharashtra may, without prejudice to any other rights or remedies of Government, recover from me the said sum as an arrear of land revenue.

Dated this   day of   20

Signed by the above named Surety in the present of:

1

2

Signature of the Surety.

Form D

(See Rules 21 and 22)

Form of order of release on furlough/parole

In exercise of the powers conferred by the Maharashtra Prisons (Furlough and Parole) Rules, 2024, the Deputy Inspector General of Prisons, .../ the Superintendent of Prisons, ... has granted furlough/parole (regular/emergency/special) to the convict ..... for a period of ..... days *vide* the order No.....,dated..... Accordingly, after the compliance of the conditions laid down in the said order, the convict ..... is being released on furlough/parole (regular/emergency/special) on ..... for a period of ..... days to be spent at ..... and he/she has to surrender to the this prison on/before ..... before the closing of the prison without fail.

Date :

Place :

Sign & Seal of the Superintendent of Prisons

Form E**Personal bond***(See Rule 21 and 24)*

Whereas I (Name).....inhabitant of (Place).....have been sentenced to undergo imprisonment for the term of..... years.

And whereas the Deputy Inspector General of Prisons/Superintendent of Prisons has been pleased to release me on furlough/parole for the term of (.....) commencing from ..... and ending on .....on condition of my executing a Personal Bond for my appearance on the following date .....,

I hereby agree with and bind myself unto the Government of Maharashtra to abide by the conditions mentioned in order issued by the Sanctioning Authority, and further agree to appear and surrender myself before the Superintendent of Prisons at ..... O'clock on the date viz., ... and in case of my making default herein I bind myself to pay to the Government of Maharashtra a sum of Rs..... and I agree that the Government of Maharashtra, may without prejudice to me any other rights or remedies, recover the said sum from me as an arrear of land revenue.

Dated this ..... day of 20

Before me

Signature of prisoner.

Superintendent of prisons

Form F
Bond giving a cash security
(See Rule 24)

Whereas I (Name) ..... inhabitant of (Place) .....have been sentenced to undergo imprisonment for the term of ..... years.

And whereas the Deputy Inspector General of Prisons, ... / the Superintendent of Prisons, ... has been pleased to release me on furlough/parole for the term of ..... commencing from ..... and ending on ..... on condition of my giving a cash security for my appearance on the date .....

I hereby agree with and bind myself unto the Government of Maharashtra to abide by the conditions mentioned in the order issued by the Sanctioning Authority and further agree to appear and surrender myself to the Prison Authorities at ..... At ..... O'clock on the date ..... and in case of my making default herein I bind myself to forfeit to the Government the sum of Rs. ....

Dated this   day of   20

Before me.

Superintendent of prisons.

Signature of the prisoner

Form G*(See Rule 25)***Declaration to be given by prisoner before release on leave**

"I, ..., hereby accept and agree to abide by the conditions of the release order and I acknowledge that should I fail to fulfill these conditions or any portion of them, the Sanctioning Authority may revoke the order of release and forfeit the amount of security furnished by me, and I may be arrested by any Police Officer without warrant and remanded to undergo the unexpired portion of my sentence, and I further acknowledge that should I fail to fulfill these conditions or any portion of them, I am liable to be punished, on conviction, with imprisonment for a term which may extend to two years or with fine which may extend to Rs.10,000 or with both, under Section 51-B of the Prisons Act, 1894, as applicable to the State. I further acknowledge that should I fail to surrender on the due date after the expiry of furlough/parole period then I shall be liable to be prosecuted under section 262 of Bharatiya Nyaya Sanhita, 2023."

Date :**Place:****Before me****Name and Signature of prisoner****Jailor**

Form H

(See Rule 21)

Form to be filled and sent by the concerned Police Station

1. Name of the Prisoner :
2. Name of the Prison where the
Prisoner is undergoing his sentence :
3. Details of Furlough / Parole :
4. Conduct of the Prisoner during period
of Furlough / Parole (Good/Bad) :
5. Dates on which the Prisoner reported
to the concerned Police Station :
6. Whether any other case registered against
the Prisoner during the period of Furlough / Parole (Yes / No) :
7. If yes, the nature of the case registered
against the Prisoner during the period of Furlough / Parole :

Date :

Place :

Sign & Seal

In-charge of Police Station

Form I

(See Rules 6, 15 and 22)

Form of appeal for furlough/parole (regular/emergency/special)

To,

The ADG & IG of Prisons / DIG of Prisons,

.....

Through : The Superintendent,.....

Subject :

Reference : (Rejection Order)

Sir,

With reference to above mentioned subject, I, (number & name of prisoner) hereby submit an appeal against the order mentioned under reference for getting furlough/regular parole/emergency/special parole to go to ..... (place) for (reason)..... Hence I submit the details as mentioned below.

1	Convict No	
2	Full Name of the prisoner	
3	Permanent address	
4	Name of police station where FIR was registered.	
5	Name of Court	
6	Sections	
7	Date of sentence	
8	Period of sentence	
9	Actual imprisonment undergone including set-off	
10	Name of co-accused	
11	Name of the prison where the co-accused are confined	
12	Whether any of the co-accused are on leave, if yes, the details thereof	
13	Details regarding appeal against sentence	
14	Is there any second case pending? If yes, the details thereof.	
15	Reason for applying for leave	

16	Whether documents in support of the reason are annexed hereto or not?	
17	If yes, the details thereof	
18	Full name and address of the surety	
19	Relation with the surety	
20	Full address of the place where the applicant intends to spend the period of leave	
21	Name and address of the police station of the area where the applicant intends to spend the period of leave	
22	Date of return from previous leave and the type of leave	
23	Details of the rejected previous leaves	
24	Whether an appeal or a writ has been filed against the refusing order? If yes, details thereof along with Form-J.	
25	Abstract of the offence committed by the inmate	
26	Grounds on which furlough / parole (regular / emergency / special) is rejected by the Sanctioning Authority and the rules referred to therein.	

The information given above is true to the best of my knowledge.

Before Me

Name of prisoner

Jailor

Name of the prison

Signature of prisoner

Form J*(See Rule 22)***Declaration**

I hereby declare that I have / have not / filed a Writ Petition against the refused order of furlough/parole in the Supreme Court of India / High Court of Mumbai (Bench at.....).

The details thereof are as follows:

- i. Writ Petition :
- ii. Date of filing :
- iii. Name of court :
- iv. Current status :

Before Me

Name of prisoner

Jailor Sign & Date

Name of prison

By order and in the name of the Governor of Maharashtra,

VINAYAK S. CHAVAN,
Deputy Secretary to Government.